

Сухіна І. В.

*кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник
Інституту спеціальної педагогіки і психології
НАПН України імені Миколи Ярмаченка,
м. Київ, Україна*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ РОДИНИ, В ЯКІЙ ВИХОВУЄТЬСЯ ДИТИНА З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ

Актуальним питанням сьогодення в системі спеціальної освіти є психолого-педагогічний супровід дітей з інтелектуальними порушеннями. На сучасному етапі його реалізації важливого значення набуває сприйняття родини, в якій виховується дитина з інтелектуальними порушеннями, як мікросоціуму, від оптимального функціонування якого залежить психічний розвиток дитини.

Актуальність розробки психологічного супроводу родини, в якій виховується дитина з інтелектуальними порушеннями у межах психолого-педагогічного процесу обумовлена тим, що така родина не здатна у повній мірі виконувати роль базової структури для забезпечення максимально сприятливих умов для оптимального розвитку і навчання власної дитини [2].

Відмічається, що у якості травмуючого фактора, який визначає особистісні переживання батьків дітей з відхиленнями у розвитку, виступає комплекс психічних, рухових і емоційно-особистісних розладів їхніх дітей. Вираженість порушень, їхня стійкість та довготривалість впливають на глибину особистісних переживань батьків, особливо глибоко, якщо вони самі здорові та не мають ніяких психофізичних відхилень.

Причини порушення функціонування родини пов'язані з психологічними особливостями проблемної дитини, а також із великим емоційним навантаженням, яке несуть члени сім'ї у зв'язку з довготривалим стресом. Багато батьків у даній ситуації виявляються психологічно і соціально безпорадними [3]. Процес подолання кризового стану протікає своєрідно в кожній родині. Одні батьки повністю справляються з новою життєвою ситуацією, інші застрягають на етапі усвідомлення діагнозу, залишаються в соціальній ізоляції, потребуючи підтримки фахівців.

Знання цих особливостей дає фахівцям змогу ідентифікувати стан батьків і дитини. Надалі доцільно спланувати конкретні заходи щодо зміни наявних (поведінкових) стратегій батьків на відповідні й ефективніші.

Сучасний підхід до родини, яка виховує дитину з інтелектуальними порушеннями, дозволяє розглядати її, як реабілітаційну структуру, яка має потенційні можливості для створення максимально сприятливих умов для розвитку і виховання дитини. Позитивне ставлення до дитини з інтелектуальними порушеннями та формування установки на прийняття її особливостей дозволяють батькам знайти новий життєвий сенс, підвищити

самооцінку, гармонізувати самосвідомість і взаємостосунки з дитиною [1,2,3,4,5].

Варто зазначити напрями психологічної роботи з родиною, в якій виховується дитина з інтелектуальними порушеннями, а саме:

I - психологічне вивчення проблем, що виникають у різних членів сім'ї в зв'язку з вихованням в ній дитини з інтелектуальними порушеннями;

II - психологічне консультування сімей;

III - психолого-педагогічна та психокорекційна роботи з дітьми та їхніми батьками.

Активізація діяльності батьків і формування в їх свідомості потреби в наданні допомоги дитині є основним психокорекційним механізмом, що сприяє гармонізації їхньої психіки. В процесі проведення психологічних заходів постійно розширюються знання батьків про психофізичні особливості дитини, підвищується їхня педагогічна компетентність, виховний потенціал сім'ї. Вони також опановують практичні навички, що дозволяють їм методично правильно спілкуватися з дитиною та ефективно піклуватися про неї [1; 2; 3; 4; 5].

У процесі впровадження психологічного супроводу родини, яка виховує дитину з інтелектуальними порушеннями, особлива увага приділяється позитивному впливу близьких на дитину, створення адекватних умов для її навчання не тільки в спеціальній установі, а й удома. Отже, внутрішньосімейна атмосфера може розглядатись як корекційна, яка своїм гармонійним впливом розвиває дитину, формує в неї позитивні моральні якості, доброзичливе ставлення до оточуючих, сприяє подальшій соціалізації.

Література:

1. Душка А. Л. Концепция психологической помощи семьям, которые воспитывают особых детей. *Вестник Одесского национального университета. Психология*. Том 16. Выпуск 2. 2011. 29-36.
2. Сухіна І. В. Родинно-орієнтований підхід у контексті комплексної психолого-педагогічної допомоги дітям з аутизмом. *Освіта дітей з особливими потребами: шляхи розбудови*. №5. 2014. С.182-192.
3. Ткачева В. В. Психолого-педагогическое изучение семьи, воспитывающей ребенка с отклонениями развития. *Психолого-педагогическая диагностика*. М. : Академия, 2003. С. 280-290.
4. Positive parenting of children with developmental disabilities: a meta-analysis / T.T. Dyches, T.B. Smith, B.B. Korth et al. // *Res. Dev. Disabil.* 2012. № 33(6). P. 2213-2220.
5. Processes of enhanced self-understanding during a counselling programme for parents of children with disabilities / K.T. Haugstvedt, S. Graff-Iversen, I.R. Bukholm et al. // *Scand. J. Caring Sci.* 2013. № 27(1). P. 108-116.

